

THERMEN BERENDONCK

INRICHTINGSVOORSTEL LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

COLOFON:

opdrachtgever

Thermen Bussloo

ontwerp

Karres en Brands Landschapsarchitecten bv
Oude Amersfoortseweg 123
1212 AA Hilversum

www.karresenbrands.nl

Lieneke van Campen
Darius Reznik
Roy Straathof

09 02 2016

karres+brands
landschapsarchitecten

INHOUD

I. ANALYSE

LOCATIE

GESCHIEDENIS

LANDSCHAPPELIJKE ELEMENTEN

II. PLANKAART

INRICHTINGSPLAN

SOORTEN INDICATIE

III. VISUALISATIE VAN LANDSCHAPPELIJKE INPAS- SING

DOELBEELDEN

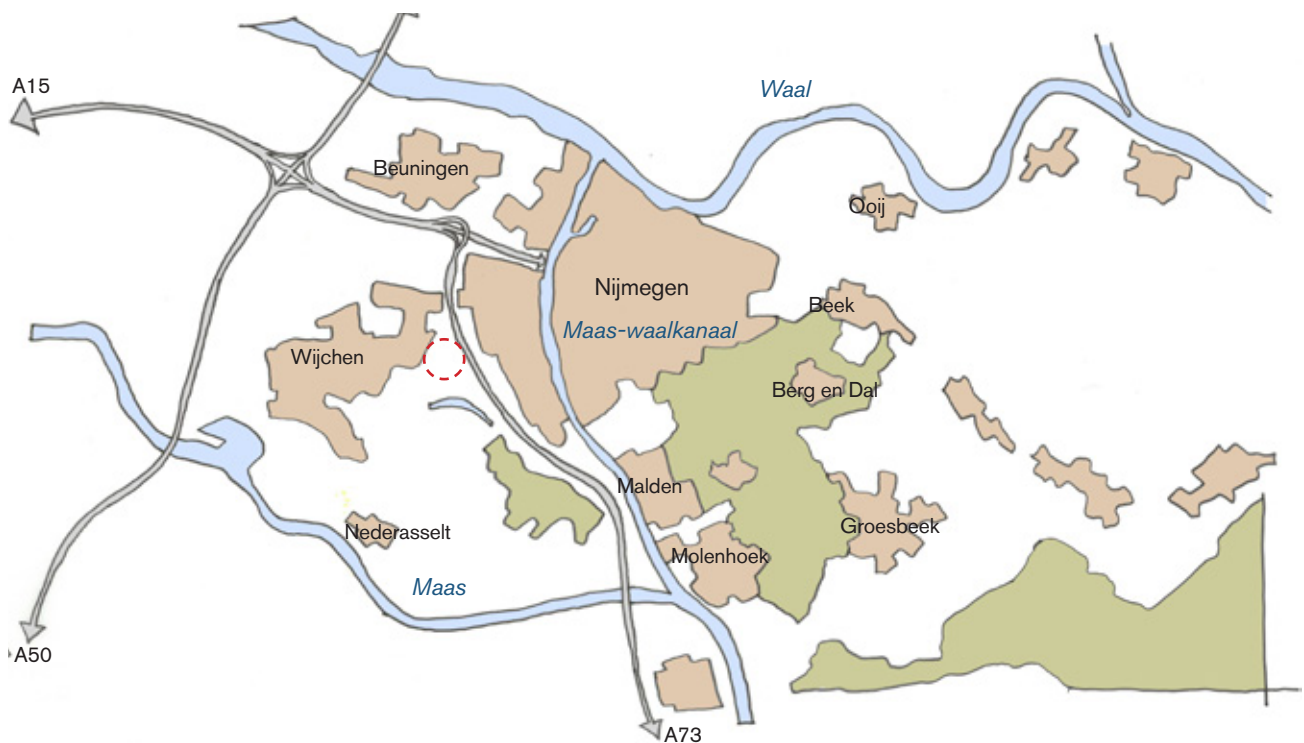

luchtfoto gebied Nijmegen-Wijchen

ANALYSE

locatie

Recreatiegebied De Berendonck bevindt zich ten oosten van Wijchen en ten zuidwesten van de Nijmeegse wijken Meihorst en Dukenburg. Het gebied ligt omsloten tussen de provinciale weg N342 aan de westkant en de dijk van de rijksweg A73 aan de oostkant en het water van de Wijchense vennen aan de zuidkant. De Berendonck is gelegen tussen de rivieren Waal in het noorden, Maas in het zuiden en het Maas-Waalkanaal in het oosten. Aan de zuidkant loopt het gebied over in het natuurreservaat de Wijchense Ven en heeft daarmee een sterke landschappelijke verbinding met de Overasseltse en Hatertse Vennen.

schets belang van ligging

Huidige situatie met toekomstige locatie van het thermen complex aangegeven

De Berendock

Afgeleid van de historische kaarten van het gebied kan de historische landschappelijke ontwikkeling beschreven worden als achtereenvolgens Broekbos omstreeks 1800, een productielandschap met boomgaarden en vervolgens landbouw. Tenslotte is het huidige gebied een product van infrastructurele werkzaamheden waarbij voor de aanleg van de A73 zand uit het gebied gebruikt is. In 1976 is officieel begonnen met de aanleg van de 40ha grote plas en het omliggende 165ha grote recreatiegebied.

recreatiegebied Berendonck

RGV

Historische kaart 1850; Berendonck als bos

Historische kaart 1909; Berendonck langzaam tot landbouw

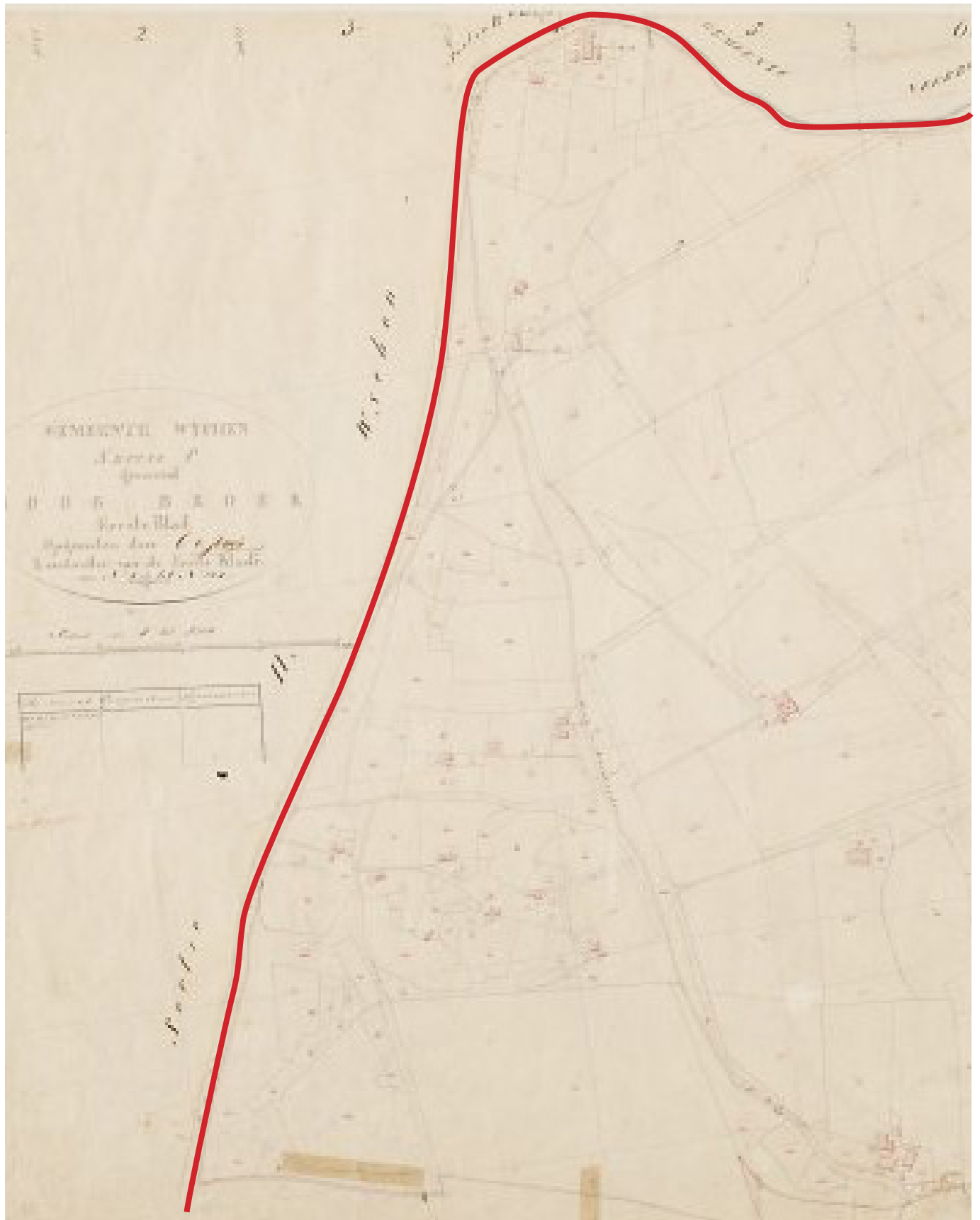

Historische kaart 1937; Berendonck als landbouw en boomgaard gebied

Historische kaart 1985; Snelwegen zijn gebouwd. Berendonck ontstaat als product van infrastructurele bouwwerk

Historische kaart 1811; Teersdijk als een van de oudste cultuur historische elementen

De Oude Teersdijk

De Teersdijk is eeuwenlang de hoofdweg geweest tussen Nijmegen en Grave/Den Bosch. Het oude tolhuisje in de Nijmeegse wijk Tolhuis is hier nog een bewijs van. Het is zeker dat de Teersdijk al in de middeleeuwen werd gebruikt. Er zijn zelfs aanwijzingen dat de weg in de Romeinse tijd reeds bestond.

De Teersdijk is nu een bochtig, met oude bomen omzoomd pad op een lage dijk, dat verschillende malen door wegen wordt doorsneden. Deze dijk vormt van oudsher de grens tussen Neerbosch aan de noordzijde en Hatert aan de zuidzijde. Het pad begint vlakbij het Maas-Waalkanaal en slingert in westelijke richting door Zwanenveld en langs Tolhuis. De Teersdijk loopt dood tegen het talud van de snelweg A73. Aan de Wijchense kant gaat hij weer verder. Daar heet hij Oude Teersdijk.

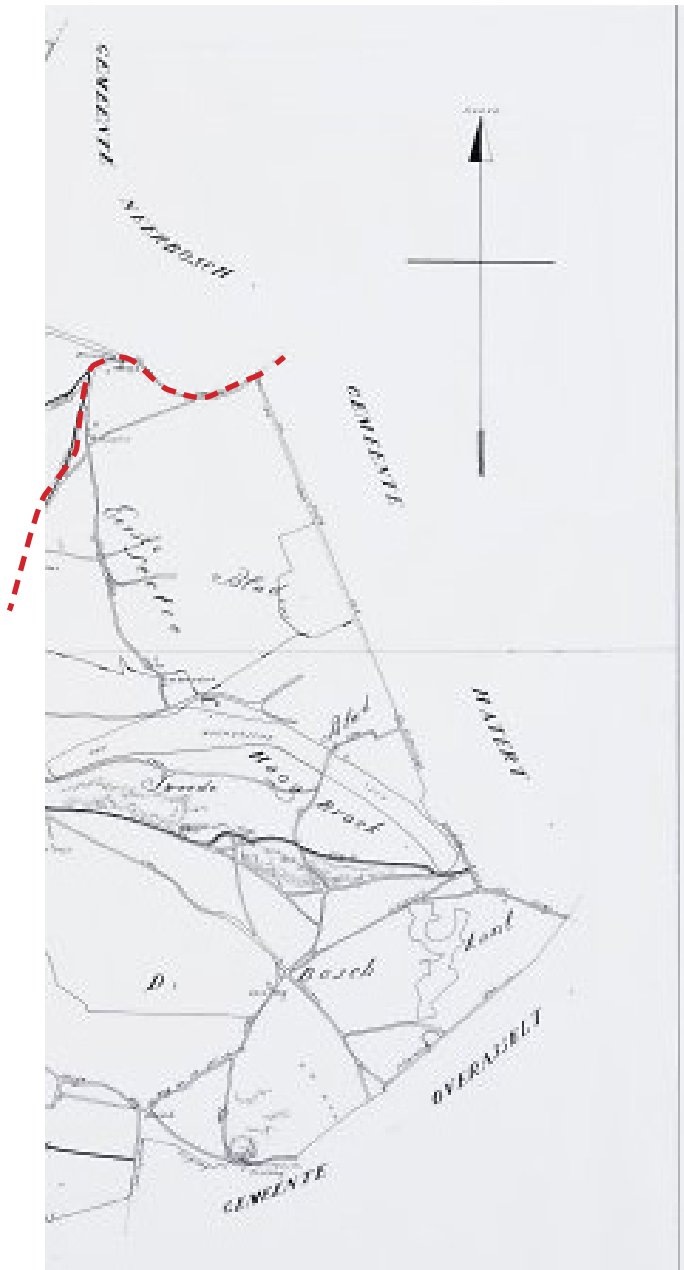
Waarschijnlijk bestond de Teersdijk al in de Romeinse tijd. Het is zeker dat in de Romeinse tijd in de wijk Hatert, ten noorden van de Berendonck bewoning is geweest. Hatert had toen al een verbinding met de Teersdijk. Het gebied rond de Teersdijk bestond van oorsprong voornamelijk uit woeste heidegronden en nat broekland. Het was praktisch onbewoond. Vanaf de dertiende eeuw werden kleine delen ontgonnen ten behoeve van adellijke landgoederen. In de veertiende eeuw begon men ten zuiden en ten westen van Nijmegen met ontginningen op grotere schaal.

In het begin van de negentiende eeuw kreeg de Teersdijk – toen Graafsche Straat geheten – verharding, waarmee de functie als hoofdverkeersweg werd bevestigd. Deze verharding bestond uit grind. In 1836 verscheen het tolhuis dat er nog steeds staat. Ruim negentig jaar later verloor de Teersdijk zijn belangrijke functie door de aanleg van een nieuwe rijksweg.
(de Dukenburger, 2011).

De Teersdijk is nog steeds zichtbaar

Historische kaart 1811; Teersdijk als een van de oudste cultuur historische elementen

TOL DER GEMEENTE NIJMEGEN

op den weg van Nijmegen naar Grave,
AAN DEN TEERSDIJK.

TARIEF VAN TOLHEFFING,

krachtens K. B. van 29 October 1855, houdende nadere regeling der tollén op 's Rijks groote wegen, en krachtens K. B. van 21 Februari 1858, 6 Januari 1893, N°. 17, en 14 December 1904, N°. 56.

Bij de aankomst aan den tolpaal of den tolboom, zal voor tol moeten betaald worden:

Voor elk los paard of mulleer f 0,05
Voor elk los runderbeest of ezel » 0,01
Voor elk kalk, schape of varken » 0,01
Voor een losse schape of varken, sterker dan vijfde stak, ineen » 0,50

Voor rijtuig, best, gnt of hnd, gespannen voor een rij- of voertuig met twee wielen » 0,01
Voor elken bok, gnt of hnd, gespannen voor een rij- of voertuig met vier wielen » 0,03

Voor rijtuigen of voertuigen met twee wielen, miltgaders sleden, voor elk aangespannen paard, mulleer of runderbeest » 0,08

Voor rij- of voertuigen met vier wielen, voor albeven » 0,10

Wanneer twee of meer rij- of voertuigen aan elkander gekoppeld zijn, zal bovendien betaald worden voor ieder paar wielen » 0,05

Voor diligéncen en postwagens, ingericht voor niet meer dan zes personen, voor elk paard » 0,10

Idem, voor meer dan zes, doch niet meer dan negen personen » 0,12

Idem, voor meer dan negen, doch niet meer dan twaalf personen » 0,15

Idem, voor meer dan twaalf, doch niet meer dan achttien personen » 0,17

Voor de bijwagens behoorende tot een diligéncie of postwagen, zal evenals voor de diligéncies of postwagens betaald worden naarmate van het getal der plaatsen en der aangespannen paarden.

Bij het terugkeeren der bijwagens, zal, indien zij ledig zijn, de gewone tol, waarvan de rijtuigen, geen diligéncies zijnde, zijn onderworpen, verschuldigd wezen.

Bij het berijden van het aantal plaatsen op een diligéncie, postwagen of bijwagen, zal de bok of voormans-bank, wanneer die niet overdekt is, niet in aanmerking worden genomen; ook zullen niet in aanmerking genomen worden de plaatsen, welke bij gruis van moddigen bak, door den voorman in de kabelet of voor in het rijtuig alomede door den conducteur worden bezeten.

Ingeval van geschil omtrent het getal der plaatsen van diligéncies, post- of bijwagens, zal het bestuur der groote wegen, op voordragt van den gouverneur der provincie, den betrokken ambtenaar van het bestuur der groote wegen gehoord, uitspraak doen.

Voor door mechanische kracht voortbewogen rij- of voertuigen of rijwielien moet betaald worden:

Van vierwielige f 0,10

Van twee- en drie-wielige » 0,05

De volle tol is verderbaar voor elken doorgang langs den tolpaal of door den tolboom, om het even welke afstand van het tolperceel is afgedren.

Niemand zal de betaling van den tol aan de tolpaalen of tolboomen mogen weigeren.

Den gevorderden tol niet verschuldigd achtende, zal de reiziger bij de betaling quantiteit van den tolperceel of gaarder kunnen vragen, om naderhand zijn recht te doen gelden.

Bij weigering van betaling zal de doorgang worden belet. Degren die den tolpaal of den tolboom doortrekt, zonder betaling van den tol, zal een vijfde dubbelen tol verschuldigd zijn. Van den tol zijn vrij:

a. De paarden en rijtuigen behoorende bij het Koninklijk Huis en dat der Prinsen en Prinsessen, zoodaende, op reis, de paarden en rijtuigen der personen, welke het gevolg van het Koninklijk Huis of dat der Prinsen of Prinsessen uitmaken.

b. De paarden en rijtuigen van reuboden, in dienst der Koningin en op reis zijnde.

c. De paarden en rijtuigen uitsluitend gebruikt wordende voor de brievenposten, wanneer in het rijtuig behalve den conducteur of postglen geen of slechts één reiziger is.

d. De paarden en rijtuigen niet anders vervoerende dan materialen ten gebuike van den weg, vergezeld van een vrijblijet door den betrokken ambtenaar van het bestuur der groote wegen afgegeven.

e. De paarden en het rijtuig van den aancomer van het onderhoud of van herstelling van den weg, in zoverre het werk zich onder het tolperceel bevindt.

f. De paarden en rijtuigen der ambtenaren in dienst van het bestuur van de groote wegen, en de inspecteur-generaal, inspecteurs, ingeniéurs en aspirant-ingeniéurs van den waterstaat, zelve reisende en geene andere personen bij zich hebbende, dan beambten tot dezelfde dienst behoorende, en alleen voor den kring, omschreven in het vrijblijet, dat hun, door of van wege het voormelde bestuur, zal worden uitgereikt, en hetwelk zij den tolperceel of gaarder zullen moeten vertoonen.

g. De paarden der Koninklijke maréchaussées, alomede die van militairen in uolven, zoo ook de wagens en voertuigen behoorende aan den Staat of aan de nationale legerkorpsen, en welke voorzien zijn van het door het departement van oorlog vastgestelde designdiel tekenen.

h. De rij- of voertuigen en beesten van eigenaren of bruikeers, welke doormer, uit kracht van eenigen, door het bestuur der groote wegen, erkenden titel, regt op vrijdoun van tol hebben en daarvan den tolperceel of gaarder doen blijken.

i. De onnagspannen, ongrazdelde en onbeslagen veulens, zoodaende deulde nog geene snijlonden hebben.

j. De voer- of rijtuigen en beesten, niet anders vervoerende dan bouwmaterialen, landbouw- of zuivelgereedschappen, of werktuigen, voor den opbouw of de herstelling, of ten dienste van loeven, molens of fabrieken, gelegen op of binnen eenen afstand van twee en een halve mijl van den tol.

k. De karren of wagens en de beesten, uitsluitend met of met, heideplaggen of heideschalen, met of metgeel vervoerende of ledig zijnde, die gaande halen; zullende in dit laatste geval de tol voor de heenreis betaald, doch naderhand met die specie geliden terugkeerende, terug gegeven worden, mits de terugkomst plaats hebbe uiterlijk den volgenden dag.

l. De paarden en het veer, van of naar eigne of gehoorde woningen of weiden gedreven wordende.

m. De losse ongrazdelde paarden zonder hndstet, welke, om beslagen te worden, naar den hoedstet en van daar na het beslaan terug geleid worden; zullende de tol voor de heenreis betaald, doch naderhand bij het terugkeeren, mits zulke geschiede uiterlijk den volgenden dag, terug gegeven worden.

De vrijdoun van tol zal nog worden grooten:

a. Voor de heil, voor de ter markt komende of met veldvruchten beladen voertuigen.

b. Aan den tolpaal of den tolboom bij of op scherpe hellingen van wegen in het algemeen meer dan vijf duim per strekkende of gloeiende voor de halpdaarden tot de naburige woningen behoorende; doch uiterlijk dienende om de hoogte der hellingen te beklimmen.

c. Aan den tolpaal of den tolboom, het naast gelegen bij het gebouw of den grond van waar vervoerd wordt, de karren, wagens en dieren van landbouwers, welke kunne eigne getreide voortbrengelen van veld-, land- of akkerbouw vervoeren van, en brengen naar kunne eigne of gehoorde gebouwen of gronden.

De voor de postrijtuigen en postpaarden verschuldige tol, heen en weder, zal tegelijk met het postgeld worden ontvangen door den postmeester, die daarvan zal rekening en uitkeering doen aan de regthabende tolperceels of gaarders.

De geliden voor voertuigen in dienst van troepen, zullen, overeenkomstig Art. 115 van het provisioneel reglement van administratie bij de landmagt, van den 1 Februari 1843 door de kommanderende officieren van de korpsen of detachementen, bij welke zich voerzeten bevindt, vóór hun vertrek uit een nachtkwartier op quantiteit bij den burgmeester worden voldaan, voor de tolpaalen of tolboomen die zij vóór kunne aankomst aan het volgend nachtkwartier zullen moeten doortrekken, en zullen de burgmeesters daarvan aan den regthabenden tolperceel of gaarder, op kunne eerste aanvraag, uitkeering doen.

De tolperceels en tolgaarders op de groote wegen, staan onder de bijzondere bescherming van de openbare magt, die hun, te allen tijde, zoodaende met de sterke hand, help en bijstand zal verleen, ter handhaving van de verordeningen op de politie en dienst der groote wegen in het algemeen, en op de invordering en betaling van den tol in het bijzonder bestaande.

De tolgaarders en tolperceels moeten zadelijk bij de aankomst van den reiziger den tol ontvangen, zonder eenig opant-houd, en alle in het Rijk gangbaar zijnde munten aannemen.

Gewaarmerkt

Het Gemeentebestuur van Nijmegen.

De Burgemeester,

MATHON.

De Secretaris,

VAN HEUVE.

1904 Teersdijk als een van de eerste tolwegen van Nederland.

landschappelijke beleving

landweg: landschappelijke route loopt van dicht bos naar open grasland, deels over oude Teersdijk

dun broek bos: “gordijn” van stammen, hoge grassen, spel van schaduw en licht

bos tunnel: landschappelijke routes dicht beplant aan beide zijden; perspectief versterkt; spanning

open grasveld: open, lichte grasvelden, begrensd door dicht bosage; beschutte plek

zicht op water: zicht op water ingekaderd door dun of dicht bos

heuvellandschap met bossages: een glooiend coulisselandschap met open grasvelden en dichte groepen met bomen en struiken.

dicht broek bos: donker, schaduw, bos wereld

toegang tot water: open plekken tot het water, diverse oevers

toegang tot het water uit bos: licht en schaduwspel, ingekaderd zicht op het water

park landschap: hoog onderhoud, glooiende paden, spel van licht en donker, beplant en open.

Referenties:

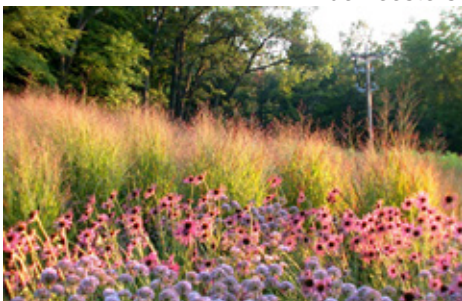
natte bossen

droge bossen

wilde heesters

siergrassen en vaste planten

oeverbeplanting

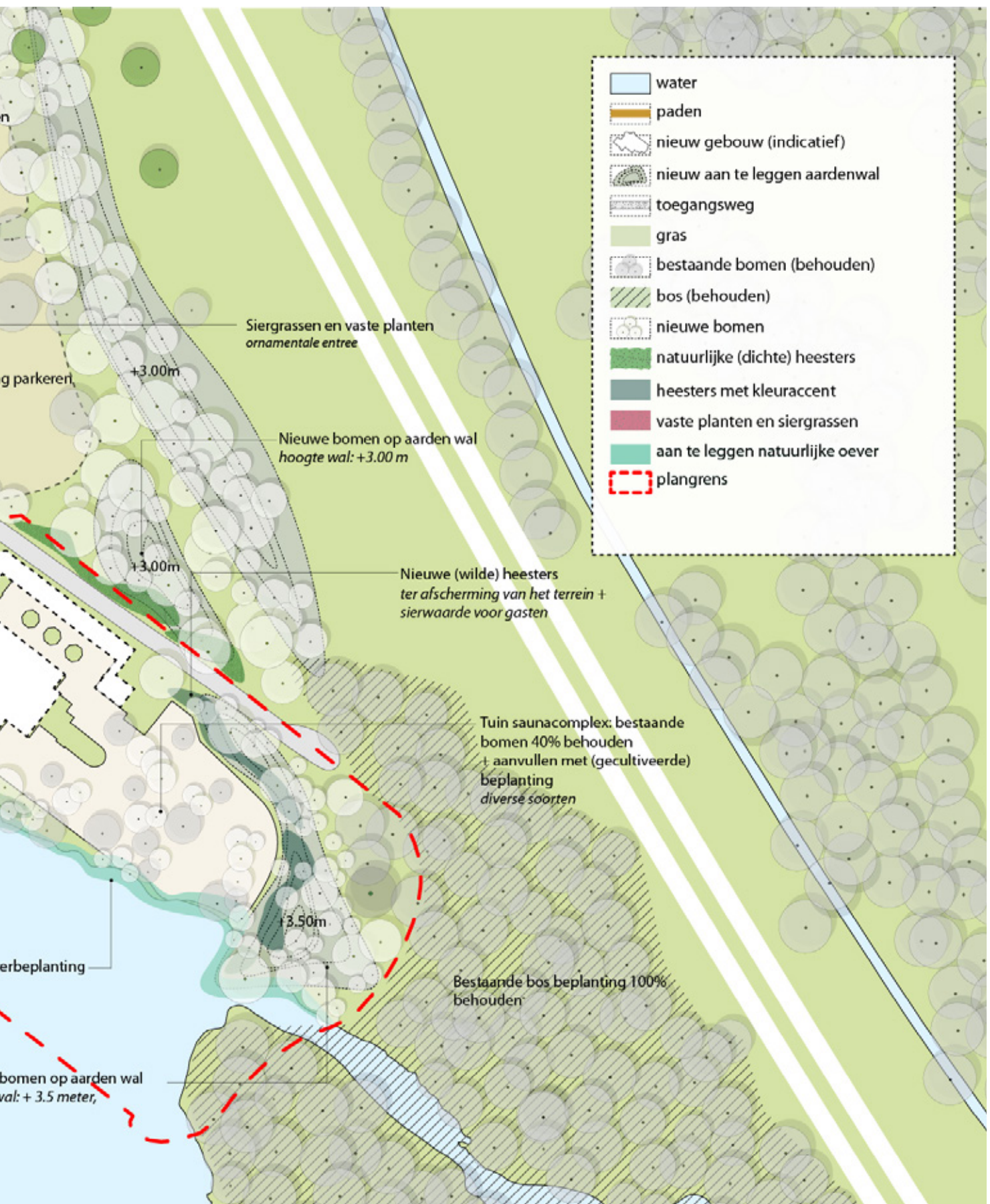

aarden wallen

PLANKAART LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

BERENDONCK BEPLANTING

De verschillende landschapstypen die in het gebied voorkomen kenmerken zich met specifieke soorten flora en fauna. Het meest kenmerkend is de droge zandgrond met oude rivier duinen in afwisseling met karakteristieke natte broekbossen.

Op de schrale zandgronden en vennen met ijzerhoudende zure gronden zijn karakteristieke kruidachtige soorten heide en grassen te vinden. De bossen kenmerken een meer vochtminnende vegetatie zoals onder meer elzen, hazelaars, diverse grassoorten, biezengrassen en zegge.

Een ander kenmerkend type is een glooiend parkachtig landschap met bos vegetatie bestaande uit diverse soorten loofbomen zoals beuken, eiken, elzen, hazelaars, kornoelje, lijsterbes en inlandse vogelkers.

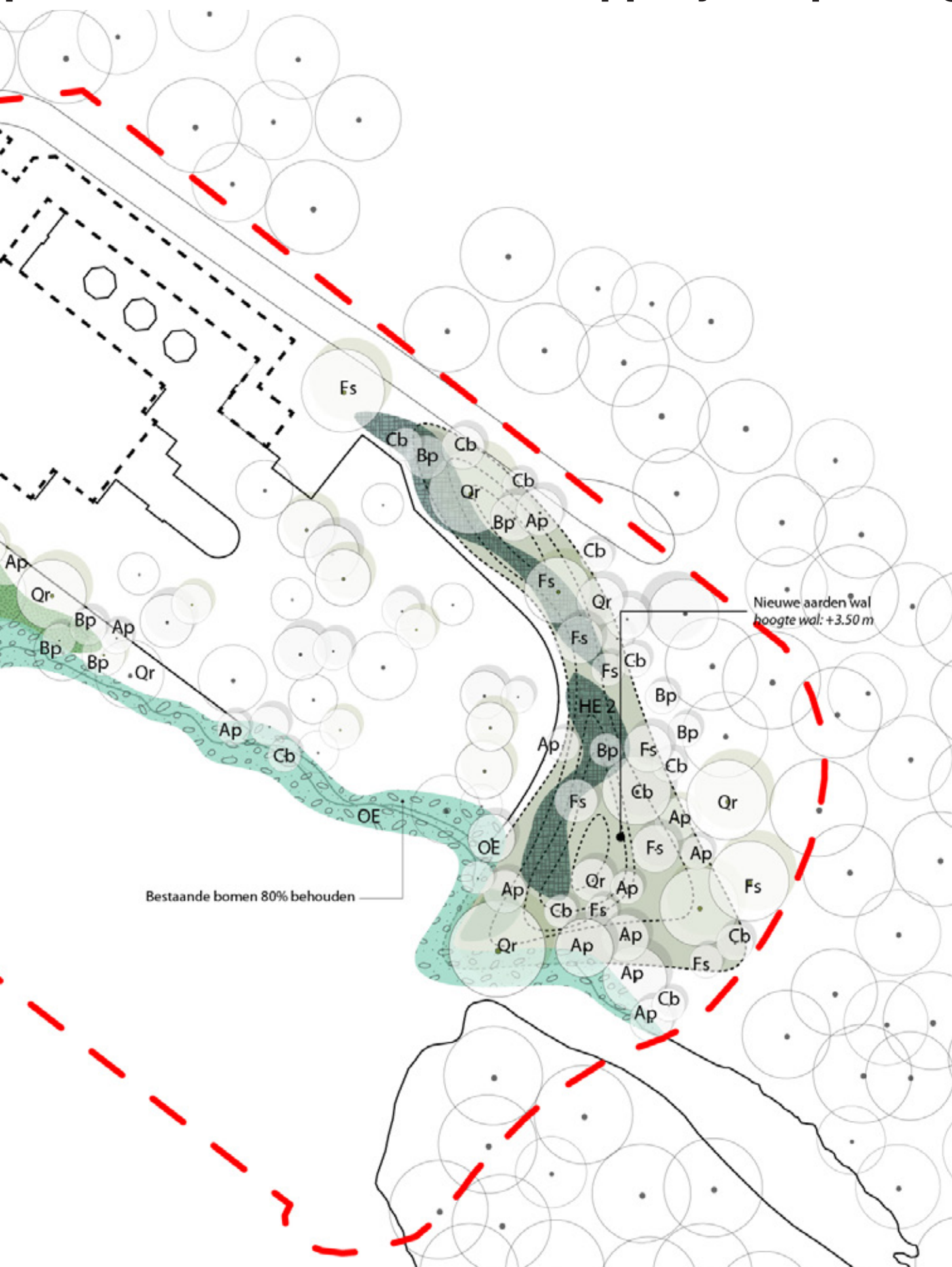
Ons voorstel is om zo veel mogelijk de bestaande inheemse beplanting te bewaren en waar mogelijk dezelfde soorten terug te brengen. Met eventuele uitzondering van toegevoegde bijzondere beplanting van het thermen binnenterrein.

Inspiratie beeld: huidige situatie Berendonck

Complex de Berendonck landschappelijke inpassing

Gewenst beplantingsbeeld

NIEUWE BOMEN

Nieuw aan te planten bomen bestaan voor 10% uit 'volwassen' plantmateriaal, wat een hoogte heeft van minimaal 15 m en 90% 'jong' plantmateriaal met een minimale aanvangshoogte van 3 m.

soorten:

- Carpinus betulus (Cb)
- Acer Platanoides (Ap)
- Quercus robur (Qr) Betula pendula (Bp)
- Fagus sylvatica (Fs)

VASTE PLANTEN (VP)

Vaste planten en siergrassen dienen ter verfraaiing van het entree-gebied. Zij zijn de 'rode loper' naar de entree. Aantal: 7-9 per m²

soorten:

- Pennisetum alopecuroides 10%
- Rudbeckia fulgida 30%
- Aster ageratoides 20%
- Verbena bonariensis 30%
- Iris germanica 10%

OEVER BEPLANTING (OE)

Oever beplanting moet een natuurlijke overgang vormen. Een mix van ecologisch hoogwaardige soorten vormt een natuurlijke buffer voor mens en dier, in het bijzonder voor watervogels.

soorten:

- Caltha palustris 30%
- Iris pseudacorus 30%
- Thypha latifolia 5%
- Phragmites australis 5%
- Lythrum salicaria 30%

HEESTERS

principe heesterbeplanting: plantafstand 80x80cm in drie-hoeksverband

Wilde Heester mix (HE 1)

Natuurlijke uitstraling met dichte groeivorm ter afscherming/scheiding van functies

soorten:

- Prunus lusitanica 10%
- Ilex aquifolium 10%
- Amelanchier lamarckii 25%
- Corylus avellana 20%
- Cornus mas 10%

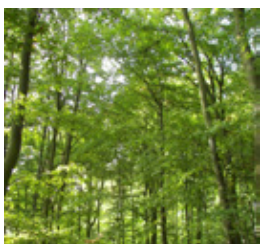
Sierheester mix (HE 2)

Natuurlijke uitstraling met accentkleuren

soorten:

- Amelanchier lamarckii 40%
- Cornus sanguinea 'Winter Beauty' 20%
- Cornus alba 'Syberica' 20%
- Corylus avellana 'Heterophylla' 20%

Bomen:

Gewone beuk
Fagus sylvatica

hoogte 30-35 m

Ruwe Berk
Betula pendula

hoogte 15-20 m

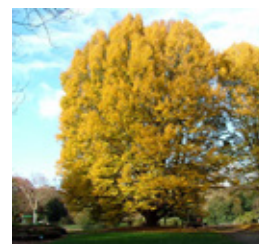
Zomereik
Quercus robur

hoogte 25-30 m

Noorse esdoorn
Acer Platanoides

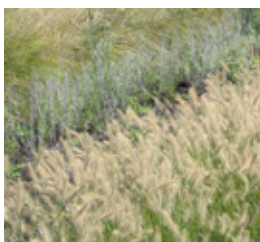
hoogte 20-30 m

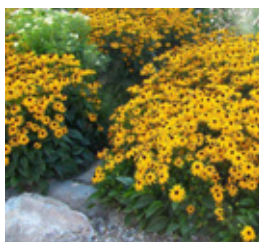
Gewone haagbeuk
Carpinus betulus

hoogte 20-30 m

Vaste planten en grassen:

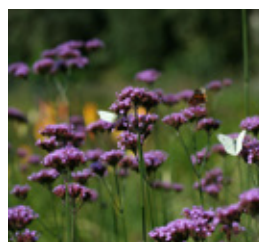
Siergras
Pennisetum alopecuroides

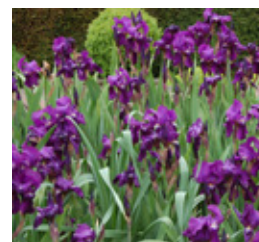
Zonnehoe
Rudbeckia fulgida

Aster
Aster ageratoides

Ijzerhard
Verbena bonariensis

Iris
Iris germanica

Oeverbeplanting:

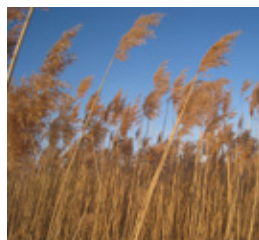
Dotterbloem
Caltha palustris

Gele lis
Iris pseudacorus

Grote lisdodde
Thypha latifolia

Riet
Phragmites australis

Grote kattenstaart
Lythrum salicaria

Heesters:

Laurierkers
Prunus lusitanica

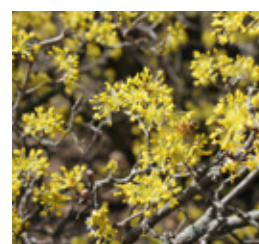
Hulst
Ilex aquifolium

Krentenboompje
Amelanchier lamarckii

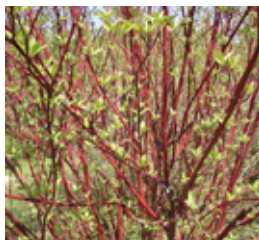
Hazelaar
Corylus avellana

Gele kornoelje
Cornus mas

Rode Kornoelje
Cornus sanguinea
'Winter Beauty'

Rode Kornoelje
Cornus alba 'Syberica'

Hazelaar
Corylus avellana 'Heterophylla'

VISUALISATIE LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

Doelbeeld 1: landschappelijke entree

Doelbeeld 2: complex en landschap in balans

Doelbeeld:

Ingrepen zoals het creëren van een nieuw eiland, ecologische oevers, aarden wallen en het aanplanten van nieuwe bomen en heesters zorgen voor een rustig beeld en een naadloze aansluiting van het nieuwe saunacomplex in het bestaande landschap. Er is rekening gehouden met landschappelijk waardevolle zichtlijnen, privacy van bezoekers en compensatie van natuur. De toegevoegde bomen en planten bieden nieuwe ecologische en esthetische waarden voor het gebied.

Doelbeeld

Om het doelbeeld van een monumentale oprijlaan te behalen worden zoveel mogelijk bestaande bomen behouden en aangevuld tot een statige laan. Het centraal gepositioneerde thermen gebouw staat als 'landhuis' aan het einde van een royale landschappelijke as.

karres+brands

Oude Amersfoortseweg 123
1212 AA Hilversum
tel: 035 – 642 29 62
info@karresenbrands.nl
www.karresenbrands.nl

